

Tekijä Salli Konttinen			
Työn nimi Olmonamahusaid semantihkalaš rollat Kirsti Paltto girjjis Guovtteoaivvat nisu			
Oppiaine Saamen kieli	Työn laji pro gradu	Aika 13.5.2012	Sivumäärä 76 + liitteet
Tiivistelmä			
<p>Pro gradu -tutkielmassani olen tutkinut sitä, millaisia semanttisia rooleja ihmisnimitykset ovat saaneet lauseiden tilanteissa Kirsti Palton (1989) kirjassa <i>Guovtteoaivvat nisu</i>. Olen lauseista selvittänyt, asettaako pääsana, mikä tavallisesti on verbi, dependenttiin semanttisen roolin. Dependentteinä voivat olla vain ihmisnimitykset. Ne on koottu neljään taulukkoon kvantitatiivisesti. Olen rajannut pois kaikki pronominit, erillisnimet ja tapaukset, joissa koko lause voi saada semanttisen roolin. Tällaisia olivat esimerkiksi sivulauseet ja lauseenvastikkeet.</p> <p>Tutkimuksen teoreettinen viitekehys on funktionaalinen lauseoppi: <i>Láidehus sámegiela cealkkaoahpa dutkamii</i> (Pekka Sammallahti 2005). Olen halunnut kokeilla, miten semanttiset roolit toimivat kirjallisuutta tutkittaessa. Olen tutkinut, ovatko novellien ihmiset kuvattu osallistuvien semanttisten roolien perusteella TEKIJÄKSI, KOKIJAKSI, PATIENTIKSI, MUUTTUJAKSI, SIIRTYJÄKSI, STATIIVIKSI, AIHEEKSI, SISÄLLÖKSI, TULOKSEKSI, OMISTAJAKSI, HYÖTYJÄKSI, REFERENTIKSI tai sijoittavien semanttisten roolien eli possessiivisten semanttisten roolien perusteella HALTIJAKSI, VÄLITTÄJÄKSI, LUOVUTTAJAKSI ja VASTAANOTTAJAKSI.</p> <p>Olen tutkinut kvalitatiivisesti erityisen haastavia lauseita. Näiden lauseiden analyysit osoittivat tietyillä verbeillä olevan monitulkintaisia ominaisuuksia. Tällaisten verbien dependentteihin oli vaikeata määritellä semanttista roolia. Esimerkiksi <i>jápmi</i>-verbin ensimmäiseen dependenttiin en voinut määritellä roolia ollenkaan. Muutamilla verbeillä oli niin monenlaisia semanttisia piirteitä, että niiden perusteella verbin dependenttiin olisi voinut määritellä enemmänkin erilaisia semanttisia rooleja. Kirjassa <i>Láidehus sámegiela cealkkaoahpa dutkamii</i> (2005) oli vähän esimerkkejä tai ohjeita rajatapauksien ja predikaattoreiden, joilla oli monta sisältöverbiä, semanttisten roolien ratkaisemista varten. Tällaiset tapaukset olivat erityisesti lauseissa, joissa oli sekä finiittiverbejä että infiniittipredikatiiveja, kuten aktio lokatiiveja ja aktio essiivejä. Kysymykseksi muodostui esimerkiksi <i>viegahit</i>-verbin yhteydessä se, minkä verran pitäisi huomioida lauseen syntaktisia ominaisuuksia määriteltäessä semanttista roolia.</p> <p>Olen löytänyt tutkimusaineistosta 534 semanttista roolia verbien asettamissa tilanteissa ihmisnimityksissä. Miesnimitykset ovat saaneet eniten semanttisia rooleja, 32 % tapauksista. Toiseksi tuli lapsinimitysten joukko (27,7 %), kolmantena olivat naisnimitykset (26,8 %) ja viimeiseksi jäivät ihmisnimitykset (13,5 %). Frekvenssin mukaan tärkein semanttinen rooli oli TEKIJÄ. Tässä roolissa miesnimitykset olivat myös ensimmäisenä (53,8 %). Toisena olivat naisnimitykset (44 %). Miesnimitysten johtoasema oli merkittävä siksi, että <i>Guovtteoaivvat nisu</i> -kirja on kirjoitettu <i>naisten</i> näkökulmasta ja <i>naiset</i> olivat novelleissa myös päärooleissa. Heijastaako ihmisnimitysten kokonaistulos sitä, että <i>miehet</i> olivat miesnimitysten kautta tärkeämmässä asemassa kuin <i>naiset</i> naisnimitysten kautta? Kokonaisuudessaan semanttiset roolit sopivat hyvin kirjallisuuden tutkimiseen.</p>			
Muita tietoja			